

Groepswerk: praktijkvoorbeelden

Logopedisten werken vaak in groepen. Met kinderen en met volwassenen. In dit tweeluik de volgende voorbeelden van groeps- werk: ‘Groepsbegeleiding voor ouders van jonge stotterende kinderen’ en ‘De mondelinge klassikale taalles op een school voor ESM-leerlingen’.

Groepsbegeleiding voor ouders van jonge stotterende kinderen

Een intensieve samenwerking tussen ouders en therapeut is bij stottertherapieën voor jonge kinderen van essentieel belang. Het stotteren kan gezien worden als een signaal van het kind om duidelijk te maken dat het op een of andere manier niet goed met hem gaat. Daarom zoeken we in het stottercentrum te Made uit wat het stotteren bij het kind uitlokt en wat we daar aan kunnen veranderen. De therapeut is hiervoor in grote mate afhankelijk van de openheid en de medewerking van de ouders. Zij kennen hun kind en kunnen de nodige informatie

aandragen. Zij zullen iets in hun dagelijkse leven moeten veranderen om zo de omstandigheden in en om het kind aan te passen aan wat het kind aankan. Dit is een complex proces waarin er veel gevraagd wordt van de ouders.

Alle ouders van jonge stotterende kinderen tot 7 jaar wordt gevraagd deel te nemen aan groepstherapie. Een oudergroep bestaat uit vier tot zes ouderparen, die om de week vijf avonden van twee uur bij elkaar komen om de week. Daarnaast krijgt het kind individueel therapie met zijn ouders.

Een groep met lotgenoten betekent voor de meeste mensen een stimulans en een steun.

Tijdens de groepsbijeenkomsten komen de volgende onderwerpen aan bod:

- de rol van de ouders in therapie;
- het herkennen van verschillende soorten stotters en van secundair stottergedrag, zodat de ouders zelf de ernst van het uiterlijke stottergedrag kunnen inschatten;
- de oorzaken, ontstaan en instandhoudende factoren van stotteren;
- het denken en voelen over stotteren en het model dat ouders hierin zijn;
- het omgaan met het stotteren in dagelijkse situaties: opletten voor bedekte boodschappen.

De ouders herkennen bij de anderen de zorgen over het kind en zijn stotteren en de twijfels hoe er mee om te gaan. Wanneer

ze ervaren dat anderen gelijkaardige problemen tegenkomen, zijn ze vlugger geneigd eigen vragen op tafel te leggen. Schuldgevoelens verminderen en maken plaats voor bereidheid zo goed mogelijk mee te werken.

Door de denkstijl van andere ouders te horen, merken ouders dat niet-helpende gedachten heel normaal en begrijpelijk zijn en durven ze er mee voor de dag te komen: iedere ouder wil het beste voor zijn kind. Ouders beseffen dat de niet-helpende denkstijl het proces naar verbetering dwarsboomt en zijn bereid er iets aan te veranderen in het voordeel van het kind. De emoties rond het stotteren worden langzamerhand neutraler, zodat ouders energie vrij krijgen om bewuster hun eigen gedrag ten opzichte van hun kind te sturen.

EEN GROEP MET LOTGENOTEN BETEKENT EEN STIMULANS EN EEN STEUN

Aan het einde van de bijeenkomsten kunnen de ouders onafhankelijk van de therapeut het stotteren inschatten. Ze zijn een eind gevorderd in het proces van meer helpend denken. Ze passen hun reacties als luisteraar aan en kunnen openlijk op zo'n manier over het stotteren praten dat het kind er geen afkeurende, maar een accepterende boodschap uit haalt. Ze hebben inzicht in de therapieën en kunnen steeds beter inschatten wat het kind nodig heeft. In een follow-upperiode kunnen ze als co-therapeut fungeren.

Wie anders leert kijken naar het stotterende kind, gaat anders denken en voelen, gedraagt zich anders en daardoor bereikt hij andere effecten. Het kind gaat zich anders gedragen en het praten verandert. Ouders zijn zich aan het eind van de groepsbijeenkomsten bewust van hun eigen rol.

Als therapeut ben je in de groep degene die de basisinformatie geeft, maar verder moeten de ouders zelf in beweging komen. In het begin was ik geneigd vragen voor te leggen en uiteindelijk zelf de ideale oplossing te geven. Dit remt mensen af. Nu stimuleer ik de mensen om samen te praten. Uit de commentaren haal ik die dingen die in de goede richting gaan. Door die te herhalen, geef ik gewicht aan dat idee, beloon ik creativiteit en stimuleer ik het proces.

Als je dit proces individueel met een ouderpaar doorloopt, kom je vaker op een dood punt, waar je bijna niet anders kan dan een oplossing suggereren. In de groep is er altijd wel iemand die een opmerking maakt die in de gewenste richting gaat. Ouders zijn sneller geneigd iets in de praktijk toe te passen, wat ze zelf bedacht hebben of van een andere ouder gehoord hebben, dan de suggesties die de therapeut dicteert.

Ingrid De Wit, logopedist-stottertherapeut, Stottercentrum Made, ingrid.dewit@belgacom.net

De mondelinge klassikale taalles op een school voor ESM-leerlingen

Op de Alexander Roozendaalschool, een ESM-school in Amsterdam, krijgen de leerlingen, naast individuele logopedie of logopedie in twee- of drietalen, wekelijks een klassikale Mondelinge Taal.

Wij zijn als logopedist verbonden aan één of meerdere groepen. We werken nauw samen met de leerkracht en weten daardoor goed wat er in een klas speelt.

Aan het begin van het schooljaar maakt de logopedist een groepsplan taal. In dit taalplan staan de sterke en zwakke kanten van een groep beschreven. Op basis van het taalplan maken leerkracht en logopedist een keuze met betrekking tot de inhoud van de groepslessen. Er kan gewerkt worden aan woordvindingsproblemen, het aanleren van verschillende taalgebruiksaspecten, verbeteren van de taalvorm, het verwoorden van inhoudsrelaties et cetera.

De lesvormen kunnen sterk uiteenlopen en zijn afhankelijk van het gekozen onderwerp, de leeftijd van de kinderen en het niveau van de groep. De lesduur kan variëren van 15 minuten bij de peuters tot een uur bij de oudste kinderen.

De lessen sluiten altijd aan bij het groepsthema van dat moment. Incidenteel wordt er gebruik gemaakt van onderdelen van standaard taalmethodes. Centrale gedachte is dat het een communicatieve les moet zijn en niet een op zichzelf staande oefening.

Bij de oudere kinderen worden de groepslessen vooral ingezet om de taal, die de kinderen tot hun beschikking hebben, functioneel te gebruiken. De laatste jaren doen we dit door de kinderen met elkaar te laten filosoferen en debatteren. Het geven van een eigen mening, luisteren naar de argumenten van een ander en respect hebben voor andere ideeën vormen de basis van deze lessen.

We streven ernaar de gesproken taal zoveel mogelijk te visualiseren. Een belangrijk hulpmiddel daarbij is het schoolbord. Hierop wordt tijdens een kringactiviteit getekend en geschreven. De geschreven tekst wordt voorzien van melodiebogen en eventueel kleine tekeningetjes, zodat ook niet lezende kinderen er steun aan hebben. Daarnaast ondersteunen gebaren en concreet materiaal het taalaanbod.

Leerkracht en logopedist bereiden in een wekelijks overleg de groepsles voor. Om de beurt geven ze de les en observeren ze de kinderen. De groepsles wordt geëvalueerd en een volgende les wordt gepland. Voor de planning, observatie en evaluatie is een formulier gemaakt.

Wat leveren de groepslessen ons op?

Het gezamenlijk voorbereiden en evalueren van de groepsles geven aanleiding tot gesprekken over de spraaktaalontwikkeling van de individuele kinderen. De leerkracht krijgt hierdoor een beter inzicht in de spraaktaalproblemen van het kind. De logopedist krijgt op haar beurt informatie over het functioneren van het kind in een groep.

Door elkaar te observeren ontstaat de mogelijkheid om elkaar feedback te geven op logopedische of pedagogisch-didactische vaardigheden.

DE GROEPSLES IS EEN MOMENT WAAROP DE TRANSFER VAN EEN LOGOPEDISCH DOEL GESTIMULEERD KAN WORDEN

Het blijkt heel prettig te zijn, voor zowel leerkracht als logopedist, om eens in de week de kans te krijgen om de kinderen te observeren. Al observerend zie je heel andere dingen, vaak meer, dan wanneer je voor de groep staat.

De lessen sluiten aan bij het groepsthema en kunnen gemakkelijk, op een later tijdstip in de week, door de leerkracht herhaald worden.

De groepsles is een moment waarop de transfer van een logopedisch doel gestimuleerd kan worden. In de individuele behandeling kan weer voortgebouwd worden op de groepsles. Een groepsles is bij uitstek geschikt voor het oefenen van taalgebruiksaspecten. De pragmatiek komt op een natuurlijke manier aan de orde. Denk hierbij aan: beurt nemen, oogcontact maken, naar elkaar luisteren enzovoorts.

Een belangrijk argument voor het geven van groepslessen is het enthousiasme van de kinderen. Ze stimuleren elkaar om actief mee te doen en ze voelen, meer dan in een individuele behandeling, de uitdaging om goed te presteren.

Zijn er ook nadelen?

Het kan lastig zijn om een goede les te geven als de niveauverschillen binnen een groep erg groot zijn. De oplossing ligt dan bijvoorbeeld in het opsplitsen van de groep. De groepjes doen gelijktijdig een vergelijkbare les op verschillend niveau.

Tot slot

Bij de jonge kinderen is een groepsles mondelinge taal geen vervanging maar een aanvulling op de individuele logopedieles. Bij de oudere kinderen kan het de individuele therapie vervangen.

Annelies van Dijk, Marja Goddijn, Karin Koot, logopedisten op de Alexander Roozendaalschool